

26.45x18.94	1	16	עמוד	הירוק	05/11/2009	20183316-4
המכללה האזורית כנרת בעמק הירדן ע"ש הלפרין - 13300						

אולי כדאי לחזור לדרך השלישית

ארבעה אנשי רוח עסקו בשאלה, מה נשאר מהאתוס של הערבות ההדדית ושל הסולידריות, בהתכנסות בבית גבריאל לזכרו של יוסי שחם, שנפל במלחמת ההתשה. יהודה הראל, הקיבוצניק היחיד בפאנל, צידד בהפרטה מוחלטת

חברה מפולגת ושל תככנות.

חליונים נלי שיניים

גם גרי טאוב התנצח עם הראל, בעיקר על הדעה שמוזהה רווקא בארצות הברית את המר פת הראוי לחיקוי. טאוב הזכיר למאזינים, כי בארצות הברית אזרחים רבים רואים רופא דק פעמיים בחייהם, בלידה ובמוות, וזאת מפני שאין ידם משגת לשלם 175 דולר לביקור רופא, ושיש שכונות בניו יורק ובטקסס שהן תושבים שם מחייכים בלי שיניים. העובדה שיש מקומות גרוועים יותר, כמו קובה, אינה מבטלת את הכשלים הנוראים שבשוק החופשי. הראל - לטעמו של טאוב - מתעלם מן "הדרך השלישית", היינו, המודל האירופי, כמו למשל בשוודיה ובהולנד, שם יודעים לשלב כלכלה חופשית עם שמירת הסולידריות החברתית והדאגה לפרט. בראלי הוסיף בנקודה זו שבארצות אירופה, גם כשהימין עולה לשלטון, הוא אינו מבטל את מדינת הרווחה, להפך, הוא ממשיך להחזיק באותם ערכים, שזוכים לתמימות דעים לאומית. לדבריו, החברה הישראלית בשנותיה הראשונות ירעה להקטין פערים בתהליך מדהים, תחת שלטון סוציאלי-דמוקרטי, כאשר מאות אלפים עזבו מעברות ופחונים וזכו לרמת חיים סבירה, וכל זאת בצד קצב צמיחה כלכלית מהגבוהים בעולם.

בהפסקה שרה קרו פלס את "פרח הלילך", כשהיא מלווה את עצמה בפסנתר, והקהל האזין ברבקות למילים המוכרות ולתחושת היחד, ושכח לרגע את השסעים ואת המחלוקות.

לערכי הקיבוץ הישנים, לדבריו, הוא שהם עצמם אינם חברים בפועל. הראל הכריז שהוא תומך בהפרטה מוחלטת. המשפט המפורסם של הנשיא קנדי - "אל תשאל מה המדינה יכולה לעשות בשבילך, שאל מה אתה יכול לעשות למען המדינה" - נשמע לו כמעט פשיסטי. הוויכוח הישן נגמר: הקומוניזם נפל, והמוני פליטים נמלטים מקובה לארצות הברית, ולא להפך, כי בארצות הברית מוכח שהקפיטליזם הוא השיטה הטובה ביותר לאזרחים. אין ארץ שחיסלה עוני כמו אמריקה, והשוק החופשי ניצח בגדול את הכלכלה המתוכננת. "בקיבוץ הישן", גורס הראל, "נפרדנו מן המוסר הפרטי והיטלנו אותו על המזכירות ועל המפלגה, והיגע הזמן להפריט גם את המוסר. הקיבוץ הישן נפל, כי הבנים לא רצו אותו יותר, וההפרטה הייתה יציאה מרבר מיושן שלא עובר לדבר שידוע לעבור".

המתחדש מאוד חנות

ד"ר בראלי הזכיר להראל, שהקיבוץ המתחדש הוא עדיין מאוד חברתי וקהילתי יחסיית למה שמתרחש בחלקים גדולים בחברה המערבית. הבעיה של ההפרטה העמוקה היא השפעתה על האנשים הפשוטים שאין להם כלים להתמודד. אם נפריט הכול, ונפקיד הכול לכוחות השוק "החופשי", נקבל ציבור גדול נטול זכויות, חברה כמו שהייתה במאה ה-19, מלאת עניים ומסכנים. לגבי אנשים רבים המציאות הכלכלית בישראל הופכת לפחות ופחות בטוחה. רבים חיים בחרדה גדר לה. התקשורת משקפת מצב של אלימות, של

טרקים עמוקים, כי בחברה מופרטת ורודפת בצע ונוחות אף נתינה אינה מוכנת מאליה.

אנוניות מגוונות

האתוס הליברלי, סבור אסף ענברי, מציע לאנשים לבזז לכל חשיבה שיש בה קולקטיב. המילה "אנחנו" היא מילה מגונה בתרבות המערבית כבר 50 שנה. הערך העליון של תרבות זו הוא סוג של "אנוניות מגוונת", והקולקטיב נתפס בעיני תמידי כדורס הפרט, ואף פעם לא ככזה שמעניק לפרט משמעות. רוב הצרכים של האדם המערבי אינם אמיתיים, אלא נובעים מעדריות. החברה היום אינה מציעה השתלבות באיזה סיפור גדול, ואין כבר "אנחנו". אנשים לא מבינים שעול ומחויבות חברתית אינם דווקא עונש, ולפעמים הם נותנים משמעות. בעבר המשמעות הייתה חשובה מן הנדחות, והמהפך של הקפיטליזם ושל ההפרטות - גם בקיבוץ - הביא לכך שהנוחות חשובה מן המשמעות. כאשר יש לאדם בית מלא עושר חומרי, אך מגורר וללא כל יחסים עם הזולת - הנוחות הופכת לתפלות, לסתמיות ולעצב, והיזולת נתפס רק כסיכון לנוחות ולצרכים שלי.

נמעט פשיסטי

את תפקיד הפרובוקטור שיחק גם הפעם יהודה הראל, שכצפוי, חלק על דברים אלה מכול וכול. הראל, שנעבר עור ניסה לקדם קיבוץ מופרט אך הומני, נשמע היום יותר קיצוני ממילטון פרידמן. בתחילת דבריו הזכיר לשומעים שהוא חבר הקיבוץ היחיד בקבוצת הריון - כאשר מה שמאפיין את המתגעגעים

עלי קדם

40 שנים חלפו מאז נפל יוסי שחם על גרות התעלה במלחמת ההתשה. שחם, יליד חיפה, היה אז בן 21. אחיו גיורא בנה את ביתו במר שבה כנרת, והוא שיוס, יחד עם המכללה האזורית כנרת, את ערב העיון, שזכה לקהל רב של כ-250 מאזינים. הכינוס, שהתקיים ביום חמישי שעבר, נערך במסגרת מכון "כנרת" למחקר קשרי חברה, ביטחון ושלום, על שם רן שומרון. בפאנל הדוברים השתתפו הדוקטורים גרי טאוב (שגם הנחה) ואבי בראלי - היסטוריון מאוניברסיטת בן גוריון, ולצדם הסופר אסף ענברי ("הביתה"), ויהודה הראל מקיבוץ מרום גולן.

טרט הזיכרון ליוסי שחם, שהוקרן בראשית הערב, היה פתיח לבאות, שכן הנכונות להילחם ולמות בקרב היא הביטוי העליון של הסולידריות החברתית, אולי שריר מתקופות אחרות, תמימות יותר. החיילים הצעירים מוכנים לתת את היקר מכול, מסתכנים בפציעה קשה או במוות, במסגרת השירות לחברה הישראלית. אך למותר לציין, שגם בנכונות זו נבעים כיום

אסף ענברי

יהודה הראל